

EL NOM

1. SÓN MOTS MASCULINS:

Els afores, els anells, els avantatges, el desavantatge, el bacteri, el compte, el corrent, el costum, el deute, el dot, el dubte, els escafandres, els estratagemes, els espinacs, el fel, el front, el llegum, el lleixiu, el marge, el nariu, els orgues, el pebre, el pendent, el senyal, el sucre, el tèrmit, el titella...

2. SÓN MOTS FEMENINS:

Les anàlisis, les allaus, les àncores, les aromes, la blancor, la calor, la cercavila, la claror, la dents, la gla, la grip, la icona, la magneto, la marató, les olors, les postres, la remor, la resplendor, la resta, la serp, la síncope, la sida, la síndrome, la suor, la verdor...

3.- MOTS FEMENINS I MASCULINS ALHORA:

D'aquest grup en formarien part *amor, rumor, sabor, temor, dolor, color, rentaplats, art ....*

MOTS QUE TENEN SIGNIFICATS DIFERENTS SEGONS EL GÈNERE

- canal el canal de Panamà // la canal que recull l'aigua quan plou.
- canalla el canalla (traïdor) // la canalla (la mainada).
- clau el clau de la paret // la clau de la porta.
- còlera el còlera és una epidèmia // la còlera és un accés de ràbia.
- coma el coma (estat d'un malalt) // la coma (depressió del relleu, pausa en un escrit, etc.).
- editorial un editorial (article de fons d'un diari) // una editorial (l'empresa).
- fi el fi (finalitat, objectiu) // la fi d'un llibre (l'acabament).
- llum el llum (l'aparell) // la llum (la claror).
- ordre un bon ordre a la biblioteca // li han dit les ordres del dia.
- paleta el paleta (ofici) // la paleta (pala petita de pintar, etc.).
- planeta el planeta Venus // la planeta d'una persona (destí).
- pols el pols (batec) // la pols dels mobles.
- pudor el pudor (vergonya, modèstia) // la pudor (ferum, mala olor).
- salut el salut («adéu», «a reveure») // la salut (trobar-se bé).
- son un son profund (estat) // la son (ganes de dormir).
- terra el terra (per ex. D'un pis) // la terra (esfera terrestre, camp, sorra, etc.).
- vall el vall (excavació, fossat) // la vall (accident geogràfic, entre muntanyes).

Tipus d'accent

També cal tenir en compte els dos diferents tipus d'accent del català, greu i agut.

greu (˘)

sobre vocals obertes (estàndard central)

a: menjàrem, bàscula, vàlid, matalàs, pàmfil.
e: interès, bèstia, mèrit, canapè, perquè, cèntim.
o: mòdul, allò, òliba, repòs, Sònia, arròs.

agut (´)

sobre vocals tancades (estàndard central)

e: vindré, créixens, haguéreu, accés, també.
i: Berlín, pastís, legítima, veí, rítmic, tísic.
o: pastós, furóncol, tórtora, cantó, institució.
u: cautxú, múscul, fúcsia, brúixola, pallús.

Observació

L'*Ortografia catalana* de l'IEC (2016) recull i accepta la tradició ortogràfica valenciana d'escriure amb accent agut els mots que es pronuncien amb *e* tancada en els parlars occidentals (i que són pronunciats amb *e* oberta o neutra en altres parlars). Així, doncs, en els parlars valencians es pot escriure *café, comité, interés, comprén, admés, conéixer, véiem...*

Norma general d'accentuació

S'accentuen	els mots aguts acabats en <i>-a, -e, -i, -o, -u, -as, -es, -is, -os, -us, -en, -in</i> .	romà, cantaré, rodolí, lliçó, ningú, callaràs, entès, espantadís, arròs, pallús, comprèn, Dublín.
	els mots plans acabats en terminacions que no siguin <i>-a, -e, -i, -o, -u, -as, -es, -is, -os, -us, -en, -in</i> .	exàmens, fenòmens, plàncton, portàveu, entristíssiu, cànon, tòrcer, còncau, correguérem, monòlit.
	tots els mots esdrúixols , acabin com acabin.	Àsia, plusvàlua, àrea, paciència, Núria, harmòni ^u m, període, diòp ^{tr} ia.
No s'accentuen	els mots que no s'incloguin en la norma anterior ni els monosíl·labs.	menj ^a ran, cantareu, remei, examen, corre ^g ueren, fenomen, Maria, sortissis, Caucas, pa, vi, sa.

L'accent diacrític

[Marquem **en color** les novetats derivades de l'aprovació de l'*Ortografia catalana* (IEC, 2016).]

Alguns monosíl·labs que segons les normes tampoc no s'haurien d'accentuar porten **accent diacrític**, és a dir, per a distingir-los d'altres mots. Són els següents:

MOT AMB ACCENT DIACRÍTIC

bé

- contrari de *malament*: Ha treballat molt bé.
- cosa posseïda (pl. *béns*): Béns immobles.
- avantatge, satisfacció: Treballen pel bé del poble.

déu (pl. *déus*)

divinitat, ésser suprem: Creure en Déu. Els déus primitius.

és

3a. persona singular del present de *ser*: Aquell home és el meu pare.

mà (pl. *mans*)

terminació del braç: Té la mà dreta bruta.

més

adverbi, quantitatiu i substantiu masculí: Té més diners que tu. El signe de suma és un més.

món (pl. *móns*)

conjunt de totes les coses; la Terra: He recorregut tot el món.

pèl (pl. *pèls*)

filament que creix a la pell: Hi havia pèls de gat per tota la casa.

MOT SENSE ACCENT DIACRÍTIC

be

- anyell (pl. *bens*): Esquilava els bens.
- lletra de l'alfabet (pl. *bes*): Pronuncia les ves com les bes.

deu

- numeral (pl. *deus*): Va comprar deu llibres. Pòquer de deus.
- font (pl. *deus*): Aquella deu ja no rajava.
- formes dels verbs *deure* i *dar*: Deu diners al propietari. Em deus sis euros. No us deu pressa.

es

- pronom: Es pentina amb la mà esquerra.
- article salat: Tanqueu es cavall.
- plural de la lletra *e*: Les es tancades.

ma (pl. *mes*)

possessiu àton: Ma mare és alta.

mes

- part de l'any (pl. *mesos*): El mes de gener.
- plural del possessiu *ma*: Mes cosines.
- participi de *metre*: L'havien mes en llibertat.
- conjunció adversativa: Va dir que vindria, mes no ho ha fet.

mon (pl. *mos*)

possessiu àton: Mon pare.

pel (pl. *pels*)

contracció de prep. *per* i article *el*: Passa pel jardí.

què

- relatiu precedit de preposició; interrogatiu i exclamatiu: El bolígraf amb què escriu. Què vols ara? Què ha dit!
- quid d'una qüestió (pl. *què*): Ja em direu el què.

sé

1a. persona singular del present de *saber*:

Jo no en sé res.

sí

- adverbi d'afirmació: Sí, és cert. Diu que sí.
- afirmació (pl. *sís*): Va contestar amb un sí indecís.

sòl (pl. *sòls*)

superfície del terreny: Sòl urbanitzable.

són

3a. persona plural de *ser*: Dilluns i dimarts són dies feiners.

té

formes del verb *tenir*: Té la roba al calaix. Té, aquest és el llibre que em vas demanar.

que

relatiu, conjunció i quantitatiu:

El llibre que has comprat. Crec que no. Que interessant!

se

pronon: Se sap la lliçó.

si

- pronom reflexiu o recíproc: Sempre parla de si mateix.
- conjunció: Avisa'm si vols venir.
- nota musical (pl. *sis*): Sonata en si bemoll.
- cavitat o depressió (pl. *sins*): Els sins nasals.

sol

- astre (pl. *sols*): La llum del sol l'encegava.
- nota musical (pl. *sols*): Desafinava en els sols sostinguts.
- adjectiu: sense companyia (pl. *sols*): Se sentia sol i perdut.
- formes del verb *soler*: On sols dinar?

solament: Tan sols sé que ara no plou.

son

- acte de dormir (pl. *sons*): Té un son profund.
- ganes de dormir (pl. *sons*): La son el vencia.
- possessiu àton (pl. *sos*): Son pare.

te

- pronom: No te la dono.
- arbust; infusió de les fulles d'aquest arbust (pl. *tes*): No m'agrada beure te.

- lletra (pl. *tes*): Una te en posició final de mot.

ús

acció d'usar (pl. *usos*): Sabates desgastades per l'ús.

us

- pronom: Us vaig avisar.
- plural de la lletra *u*: Les us no porten accent greu.

vós

pronom fort: Parlen de vós.

vos

pronom feble: Renteu-vos.

Observacions:

- Com es pot veure, s'escriu accent diacrític en el plural dels mots que en porten si coincideix gràficament amb el plural dels mots que no en porten: ***béns, déus, pèls, sís, sòls***. Si no hi ha coincidència en els plurals, no hi ha accent diacrític: ***mans, mons***.
- No porten accent diacrític els compostos i derivats dels mots simples que sí que en porten: ***adeu, marededeu, rodamon, a contrapel, subsol...*** Sí que mantenen l'accent diacrític els compostos que s'escriuen amb guionet: ***déu-vos-guard, mà-llarg, pèl-roig...***
- S'admet l'ús discrecional de l'accent diacrític en mots no recollits en el quadre precedent que s'escriuen igual que un altre mot, només: ***a)*** en transcripcions d'usos metalingüístics, medievals o dialectals; ***b)*** per a evitar ambigüitats, en expressions puntuals o enunciats aïllats (titulars, etiquetes...); ***c)*** en topònims (***Móra d'Ebre, Jóc...***). Entre ***aquests mots*** hi ha els que abans de la nova ortografia (2016) portaven accent diacrític i ara no en porten.

Accentuació errònia

[Marquem **en color** les novetats derivades de l'aprovació de l'*Ortografia catalana* (IEC, 2016).]

Hi ha mots que, per influència del castellà o per altres motius, es pronuncien malament i, per tant, **s'accentuen erròniament**. Cal tenir en compte com s'han de pronunciar i accentuar:

Mots aguts

alfil, Biarritz, Borís, (els) Carpats, centigram (i mil·ligram, etc.), ciclop, elit, iber, interval, misantrop, Munic, oboè, pipí, policrom, poliglòt, Port Saïd, Raimon, soviè, taigà, (el) Tibet, tiquet, tuareg, viking, xassís, zenit, zulú, Zuric.

Mots plans

acne, aeròlit, Agamèmnon, almoràvit, alvèol, Àneu, anglòfob (i altres en -fob), apoplexia, Aristides, Arquimedes, àugur, bantu, bronquíol, Ciríac, conclave, consola, Èdip, Efes, Espàrtac, Èsquil, Eufrates, exegesi, fagòcit, Ganimedes, guru, hectolitre, hemiplegia (i paraplegia, etc.), Heròdot, Ígor, intèrfon (i gramòfon, magnetòfon, etc.), Jàfet, Jàson, Karamàzov, karate, Kefren, Kíev, letargia, libido, lígur, Mali,

Marràqueix, medul·la, megàlit, meteoròlit, mimesi, míssil, monòlit, Nègueb, nuclèol, omòplat, osmosi, polièster, prènsil, quilolitre, Ravenna, rèptil, rupia, Samaria, sinergia, Tàrent, tèrmit, tèxtil, torticoli, Vercingetòrix, zoòfit.

Les persones primera, segona, tercera i sisena del present d'indicatiu dels verbs en *-iar*: *estudia, canvies, copïi, canvien, estudiis.*

**Mots
esdrúixols**

1. *antropofàgia* (i altres en *-fàgia*), *Àrtemis, Àtila, aurèola* (i *rubèola*, etc.), *Bàssora, Cíbele, Dàmocles, diòptria, èczema, elèctrode, endòspora, Èsquines, hàndicap, Hèlsinki, Hèracles, Himàlaia, isòbara, Ítaca, Làscaris, màrqueting, Mègara, Míkonos, olimpíada, Pèricles, període, pneumònia, quàdriceps.*

LA DIÈRESI

Els diftongs

[Marquem **en color** les novetats derivades de l'aprovació de l'*Ortografia catalana* (IEC, 2016).]

A cada vocal hi correspon una síl·laba, fora de pocs casos en què una síl·laba correspon a més d'una vocal: diftongs i *u* darrere *q* i *g* seguida de vocal (evidentment, quan *i* i *u* són consonants van amb la vocal o les vocals següents: *iaia, fèieu, uadi, veuen*).

Diftongs

au, eu, iu, ou, (uu),* ai, ei, (ii),* oi, ui,

jaure, duus, xai, niu, noi, treu, laical, helicoidal

u darrere *q* i *g* + vocal

qua, qüe, qüi, quo, gua, güe, güi, guo, guai, qüeu

quadern, paraigüer, guaitem, obliquëu.

* N'hi ha pocs casos; només en persones d'algun verb (*uu*) i dialectalment (*ii*).

Norma general

La dièresi es posa sobre les vocals *i* i *u*.

que es pronuncia la *u* davant de *e* i *i* quan és precedida de *q* i *g*.

llengüeta, aquífer, terràquia, seqüela, pingüí.

La funció

de la dièresi és indicar

que una seqüència de vocals que formaria diftong no en forma.

saüc, estudiï, amoïnar, aïllada, diürètica, veïnatge.

que una *i* o una *u* que per la situació a la paraula serien consonants són vocals.

reduïa, maleïes, conduïa, agraïen.

- Per tant, **no té la funció d'accentuar**.
- Si accent i dièresi coincideixen en una mateixa lletra, **té preferència l'accent**.
reduïem, suís (diferent de *suïs*, forma del verb *suar*), *agraïssiu, lluïssim*.

Excepcions

No es posa dièresi, encara que no hi hagi diftong, en els quatre casos següents:

1. En els compostos amb prefix acabat en vocal (fora de *reüll*, *reïra* i les formes del verb *reeixir*, com *reïxo*, *reïx*). **reunió**, **reincidir**, **contraindicació**, **coincidència**.
2. En les terminacions llatines *-us* i *-um* **Màrius**, **linòleum**, **aquàrium**, **contínuum**.
3. En els sufixos *-isme* i *-ista* (els acabaments de *proïsme* i *lluïsme* no són sufixos).
egoïsme, altruïsta, arcaïsme.
4. En les terminacions de **gerundi, infinitiu, futur i condicional** dels verbs de la tercera conjugació (acabats en *-ir*). **agrint**, **conduir**, **lluïran**, **beneiríem**.

ACTIVITATS

Identifica les deu paraules mal escrites i torna-les a escriure amb la dièresi i l'accent ben posat.

1. Els suïcidis han disminuït a les presons.
2. Es considera una heroïna molt desagradida.
3. Per al consell veïnal, el vigilant es insubstituïble.
4. Prendré una ensaimada i un cafe descafeïnat.
5. És una persona maleïda per un excés d'espontaneïtat.
6. Crec que et perdràs les discussions que s'estan produïnt darrerament.
- 7.- Tenia por que rebessim una esbroncada per la festa d'ahir.
- 8.- Jo ja et deïa que conduïssis amb més prudència!
- 9.- Si el teu gos no oïeis les ordres, caldria reeducar-lo en un centre especialitzat.
- 10.- La teva mare sempre agraiïa les visites que li feïen les amigues de la teva germana.
- 11.- Tinc por que la tenista no es desmaiï, amb tanta calor.
- 12.- Tenïem la creença ferma que calïa reduïr les baralles.
- 13.-Sabem que cantaran molt malament, pero sigues bo i no els menyspreïs.

2. Col·loca tots els accents i dièresis que falten al text següent:

Raul, el cosí del meu veï Lluï, s'ha examinat de conduïr en quatre ocasions.

-La primera -em comenta ahir- no se que em passa. Es veritat que hi havia molt de transit i de sobte un transeunt se'm creua per davant i no el vaig atropellar per un pel. Al segon examen, la qüestió va ser diferent, perquè em boti un semafor quan anava conduït per la cruïlla que es forma entre la

Gran Via Marques de Turia i Antic Regne de Valencia. El següent examen no el passi perquè quan anavem a introduir-nos pel túnel d'Ademus se m'oblida d'encendre els llums de posició i a més a més no recordi de posar l'intermitent quan avançavem un camió, que per cert, conduïa Helga, una dona suïssa que vaig conèixer a Denia. L'última vegada, i quan penso el que va ocórrer en aquella ocasió si que em fa ràbia, la raó per la qual m'havien suspès fou que l'examinador em va dir que girassin a la dreta, però jo vaig veure la meua veïna Lluïsa -aquella que estudiava ciències físiques a Berlín- que anava per l'esquerra i, mentre la mirava de reüll, m'equivoca de direcció.

Raul em deia també que ara l'està preparant el seu germà Ramon:

-Li estic molt agraït a Ramon perquè té molta paciència amb mi i, si no passa res, gràcies a ell m'examinare demà matí. Confio que ara aprovare perquè se que l'examen no és difícil i que sols he de posar molta atenció al que faig quan estic conduint.